

Halil Fikret Kanad'ın Ailenin İşlevine İlişkin Görüşlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*

An Analysis of Halil Fikret Kanad's Views on the Function of the Family in Terms of Values Education

Yahya Akyol, Baykal Biçer

Yazar Bilgileri

Yahya Akyol
Dr. Öğretmen, İzmir Ölçme
Değerlendirme Merkezi,
yahya_kyol@hotmail.com

Baykal Biçer
Prof. Dr., Kültahya Dumlupınar
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
baykal.bicer@dpu.edu.tr

ÖZ

Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma yöntemi olarak durum çalışması modeli tercih edilmiştir. Veriler, doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Yapılan doküman incelemesinde analiz birimi olarak "sözcük" kabul edilmiştir. Ancak her ne kadar sözcük temelli bir kodlama yapılsa da sözcükler üzerinden kodlama yapılırken aynı zamanda eş ya da yakın anlamlı sözcükler de kodlamaya dâhil edilmiştir. Çalışma kapsamında toplanan veriler, betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak çözümlenmiştir. Bu çözümlenmeye uygun olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında uygulamaya başlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 20 adet değer tema olarak kabul edilmiştir. Belirlenen bu temalar doğrultusunda Halil Fikret Kanad'ın yazdığı eserlerden elde edilen ve eğitimde ailenin işlevi ile ilişkilendirilen bulguların hangi değer ile ilişkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin büyük bir rol oynadığı görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Kanad'ın ailenin işlevi ile en çok ilişkilendirdiği değerlerin dürüstlük, çalışkanlık, adalet, vatanseverlik, sorumluluk ve özgürlük değerleri olduğu görülmüştür.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Halil Fikret Kanad
Değerler eğitimi
Ailenin işlevi
Öğretim programı

Keywords
Halil Fikret Kanad
Values education
Function of family
Curriculum

Makale Geçmişi
Geliş: 27.05.2024
Kabul: 05.10.2024

ABSTRACT

In this research, which aims to determine Halil Fikret Kanad's views on the function of the family in values education, a qualitative research approach was used. The case study model was preferred as the research method. The data were collected through the document analysis method. In the document analysis, "word" was accepted as the unit of analysis. However, despite performing lexically-based coding, synonyms and near-synonymous words were also incorporated into the coding. The data collected within the scope of this research were analysed using a descriptive analysis approach. In the Social Studies Curriculum, which was implemented by the Ministry of Education in 2005, 20 values were accepted as themes. In line with these identified themes, it was tried to determine which value was associated with the findings obtained from Kanad's works and associated with the function of family in education. The results of this study revealed that Kanad was of the opinion that family played a major role in values education. Moreover, it was seen that the values that Kanad most associated with the function of the family were honesty, industriousness, fairness, patriotism, responsibility, and freedom.

* Bu araştırma, ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezinden üretilmiştir.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Akyol, Y. & Biçer, B. (2024). Halil Fikret Kanad'ın ailenin işlevine ilişkin görüşlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *TEBD*, 22(3), 1897-1918. <https://doi.org/10.37217/tebd.1490649>

Giriş

İnsanlık tarihinin bilinen en eski dönemlerinden bugüne kadar geçen süreçte sosyal yaşamın düzenlenebilmesi için toplum içinde bazı yazılı ve sözlü kurallar ortaya çıkmıştır. Bu kurallar, toplumun varlığını sürdürmesi açısından önemlidir. Çünkü toplum içindeki kurallar, bireylerin hak ve hürriyetlerini garanti altına alan koruyuculardır. Bireylerin hak ve hürriyetlerinin korunması toplumsal huzur sağlanmasında önemli bir etkidir. Toplumsal huzurun sağlanması, o toplumun varlığını sürdürmesine katkı sağlayan bir durumdur. Bu toplumsal huzura katkı sağlayan sözlü ve yazılı kuralları belirleyen etkenler ise dinî inançlar, gelenekler, görenekler, kültürel ve tarihî mirastır (Yaylacı ve Beldağ, 2018). Bireyler, bu etkenler vasıtasıyla iyi ve kötüyü birbirinden ayırt etmek için bir ölçü belirlemeyi öğrenmektedirler. İşte belirlenen bu ölçüler zamanla değer kavramına dönüşmektedir (Fidan, 2013). Bu anlamda toplumun varlığını devam ettirebilmesi, üyelerinin toplumsal bünyede bulunan norm ve değerlere başarılı bir şekilde uyum sağlamasına bağlıdır (Biçer, 2017). Neticede insan sosyal bir varlık olması sebebiyle toplum içindeki bazı kurallara uymak zorundadır. Bu kurallar, değer adıyla anılmaktadır (Genç, 2013).

Değer kavramına tek bir tanım geliştirmek sosyal bilimlerin doğası gereği oldukça güçtür. Bu nedenle bu kavram üzerine alanyazında farklı tanımları bulmak mümkündür. Örneğin Erol Güngör, “değerleri bireyin idrak, duygu, düşünce ve bilgilerinin birleşiminden oluştuğunu belirtip bir şeyin arzu edilebilir ya da edilemez olduğu hakkındaki inanç” şeklinde tanımlamıştır (Güngör, 2010, s. 27). Türk Dil Kurumunun (TDK, 2011) sözlüğünde ise değer, “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmıştır (s. 607).

Değerler, günlük hayatta karşılaştığımız herhangi bir durum ya da olay ile ilgili aldığımız kararları veya yaptığımız seçimleri etkilemektedir. Bu karar ve seçimler, içinde bulunduğumuz toplumla olan ilişkimizin durumunu belirler. Bireyin herhangi bir değere bakış açısı, o değerle ilgili bir durum ya da olayla karşılaştığında davranışlarına doğrudan yansımaktadır. Bu davranışlar, bireyin toplum içindeki durumunu etkilemektedir. Bireyin aldığı kararlar veya yaptığı seçimler, onun arkadaşlık ve iş ilişkilerini, toplum içindeki konumunu etkilemektedir. Dolayısıyla bireyin değerlere bakış açısının toplumun işleyişini etkileyen bir durum olduğu görülmektedir (Akın ve Öztürk, 2021).

İnsan davranışlarını yönlendiren bir etkiye sahip olan değerler, insan davranışlarını inceleyen disiplinler açısından da önemli bir inceleme alanıdır. Bir insanın gösterdiği bir davranışın temeline inmek istediğimizde o davranışı ortaya çıkaran değeri inceleyerek işe başlamak doğru bir yöntem olur. Çünkü o davranışın varlık sebebi büyük bir ihtimalle bir değere önem verilmesinden ya da verilmemesinden kaynaklanmaktadır (Güçlü, 2015).

Değerler, sosyal bir denetim mekanizması olarak toplumun birlik ve bütünlüğü konusunda önemli bir yere sahiptir. Çünkü bireyler, karşılaştıkları her durumu ya da olayı değerlere göre değerlendirip ona bir anlam yüklemektedirler. Dolayısıyla bireylerin hangi değerleri benimsediği ya da benimsediği veya değeri ne ölçüde benimsediği konusu toplumsal hayatı etkilemektedir. Bu etki, toplumun varlığını sürdürmesi açısından önemlidir (Yazıcı, 2006).

Bugün yaşanan hızlı, çarpık şehirleşme ve teknolojik alandaki ani değişimler toplum içinde bazı olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu durumlara ek olarak popüler kültürün çocukları olumsuz etkilemesi, hayatlarını sürdürebilmek amacıyla ebeveynlerin ikisinin de çalışmak zorunda kalması ve bu nedenle çocuklarına yeterince zaman ayıramaması, boşanma oranlarının artmış olması gibi nedenlerin yeni yetişen nesillere değer aktarımını zorlaştıran etkenler olduğu görülmektedir (Kurudayıoğlu ve Çakıcı, 2013). Değerlerin bir sonraki nesle aktarılamaması, yeni yetişen nesillerin haz merkezli ve toplumsal gerçeklerden uzak bir hayat sürmesine neden olmaktadır. Bu da şiddet, akran zorbalığı ve bağımlılık gibi bazı sorunları beraberinde getirmektedir (Kaymakcan ve Meydan, 2011).

Yaşadığımız çağda toplumlar, kültürel değerlerin yozlaşmasından ve nesiller arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan bazı sosyal problemler yaşayabilmektedir. Bu problemler, toplum içindeki şiddet olaylarının ve suç oranlarının sayısını etkilemektedir. Şiddet ve suç oranlarının artması toplumun huzurunu ve gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Huzurdan uzak kalan toplumlarda bireylerin kendi kişisel gelişimlerini sağlaması da zorlaşabilmektedir. Kişisel gelişimleri yetersiz olan bireylerin topluma olan katkısı da azalmaktadır. Bu açıdan değerleri formel ya da informel yollarla yeni yetişen nesillere kazandırmak önemlidir (Tosun ve Kozikoğlu, 2023). Çünkü değerler eğitiminin amacı yaşadığımız dünyayı güvenilir ve yaşanabilir bir hale getirmektir (Altan, 2011). Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için nesilden nesile aktarılabilir bir olgu olan değerlerin çocuk dünyaya geldiği andan itibaren ona kazandırılması gerekmektedir. Bu aktarım işinin başlangıcının ailede başladığı görülmektedir (Gömleksiz ve Kılınç, 2015).

Toplumun en küçük birimi olan aile, sosyolojik değişimlerden ve teknolojik ilerlemelerden doğrudan etkilenmektedir. Kırsaldan kente göç ve sanayileşme gibi nedenler aile yapısını etkilemektedir. Kırsalda geleneklerine bağlı olarak yaşayan aileler, büyük kentlere göçtüklerinde değişim baskısı altında kalmaktadırlar. Bu değişim, sosyal ve kültürel alanda bazı bozulmalara da neden olmaktadır. Boşanma ve aile içi şiddet gibi bazı sosyal sorunlar, sosyal ve kültürel alanda ortaya çıkan bozulmaların belirtileri olmaktadır (Engin, 2022). Aile temelli olarak yaşanan toplumsal sorunlar ve bozulmalar, eğitim konusunda çalışan araştırmacıları bu problemlerin çözümü noktasında bir arayışa sürüklemiştir. Günümüzde aile içinde huzur ortamının oluşmasına ve aile bireylerinin mutlu olmasına okulda verilen eğitimin nasıl katkı sağlayabileceği üzerine çalışmalar yapıldığı

görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde aile ortamında huzurun sağlanması ile değerler eğitimi arasındaki ilişkinin incelenen konular arasında olduğu görülmektedir (Arslan ve Ulaş, 2021). Bu noktada daha önce yaşamış eğitimcilerin ailede huzurun sağlanması ile değerler eğitimi arasındaki ilişkiye dair düşüncelerinin bu tür çalışmalara destek olup bir temel oluşturabileceği ortaya çıkmıştır. Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin düşüncelerinin alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Değerler Eğitiminde Ailenin Önemi

Çocuğun sosyalleşmesini sağlayan ilk yer ailedir. Aile; çocuğun davranışlarının şekillenmesinde etki sahibi olabilecek, ona bazı tutum ve değerleri kazandırabilecek bir kurumdur. Bu nedenle içinde yaşadığı toplumun değerlerini çocuğa aktarmak anne babanın çocuğa karşı sorumluluğudur (Pala, 2011).

Bireylerin, dünyaya geldikten sonra değerleri kazanmaya başlaması aile ortamında başlamaktadır. Değerlerin kazanılması açısından kritik bir dönem olarak ifade edilebilecek olan bu dönem, sonraki süreçlerde okul ve çevre ortamında gösterilecek davranışlara temel oluşturmaktadır (Kurt ve Koyuncu, 2023). Bu dönemdeki değer edinimi daha çok diğer aile bireylerinin sahip olduğu değerlerin gözlem yoluyla öğrenilmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Demirtaş, 2009). Bu gözlem, zamanla yerini model almaya bırakır. Böylelikle ebeveynlerin çocuklarına değer edindirme süreci başlamış olur. Bu süreç, bireyin ileri yaşlara ulaşmasına kadar devam eden bir süreçtir. Bu nedenle öncelikle ebeveynlerin bu değerleri edinmiş ve benimsemiş olmaları gerekir (Ateş, 2017). Ailenin eğitim düzeyinin öğrencilerin değerlere bakış açısını ve değerleri edinme düzeyini etkilediğine ilişkin görüşler mevcuttur. Bu durum, ailede verilecek değerler eğitiminin önemini ortaya çıkarmaktadır (Sağlam ve Genç, 2015).

Çocuk büyüdükçe değerlerin aktarımı konusunda okul ve çevre faktörleri ortaya çıkar. Özellikle ergenlik dönemiyle birlikte bu dış faktörlerin etkisi artsa da yine de ailenin değerler eğitimi üzerindeki informel etkisi sürer. Fakat bu noktada aile ile çocuğun herhangi bir değere bakış açısının farklı olup olmamasının etkileri ortaya çıkar. Çünkü değerler konusunda aile ve çocuğun hemfikir olması, çocuğun değerleri benimsemesini kolaylaştıran bir etkidir. Değerler üzerinde aile ve çocuk anlaşırken çatışmadan uzak bir ortam oluşur. Bu durumda değer aktarımı için uygun bir zemin oluşturur (Emiroğlu, 2017).

Aileler, çocukların değerlerden uzaklaşmalarını teknoloji, medya ve sosyal medya kaynaklı olumsuz etkenlere bağlamaktadırlar. Bu etkenler ile mücadele edebilecek bir değerler eğitiminin toplumun ve bireylerin geleceği için önemli bir ihtiyaç olduğunu ifade etmektedirler (Yaşaroğlu, 2016).

Günümüzde değerler eğitime verilen önem artmıştır. Verilen bu önem, değerlerin öğretilbilir ve öğrenilebilir olgular oldukları fikrini desteklemektedir. Geçmişte günlük hayatın içinde yaşantı yoluyla değer aktarımı mümkündür. Yaş olarak küçük olanlar, büyük olanların doğru davranışlarını model alırlardı. Böylelikle değer aktarımı sağlanırdı. Ancak günümüzde çocukların zihnindeki değer algılarını etkileyen pek çok olumsuz mekanizma ve gelişme mevcuttur. Bu nedenle değerlerin yeni yetişen nesillere aktarımı, kontrol edilmesi mümkün olmayan mekanizmalara bırakılmayacak kadar değerlidir (Gömleksiz, 2007).

Halil Fikret Kanad'ın Hayatı ve Değerler Eğitime Bakışı

1892 yılında Makedonya'da doğan Halil Fikret Kanat, Manastır'da ortaokul ve lise eğitimi aldıktan sonra yurt dışı eğitim bursu kazanarak Almanya'ya gitmiştir. Almanya'da ilk olarak dil eğitimi almış, daha sonra eğitime Berlin Üniversitesi'nde başlamıştır. Buradaki eğitimi Leipzig Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Bu üniversitede *Pestalozzi'nin Umumi Mektepçiliğe Bakışı* konulu bir tez çalışması yapmıştır. Bu çalışma ona Türkiye'nin eğitim bilimleri alanında ilk doktoru olma ünvanını kazandırmıştır. Halil Fikret Kanad, 1917 yılında ülkesine dönerek Eğitim Bakanlığına bağlı tercümanlık bürosunda çalışmaya başlamıştır. 1919 yılında söz konusu büro kapatılınca çeşitli kurumlarda Almanca öğretmenliği yapmıştır. Dönemin Azerbaycan Türk Hükümeti, Azerbaycan'daki üniversitelerde çalışması konusunda teklif götürmüştür. O da bu teklifi kabul etmiştir. 1923 yılında doçent ünvanıyla başladığı bu görevini, Azerbaycan Sovyetler Birliği tarafından işgal edilene kadar sürdürmüştür (Altunya, 2006). 1927 yılından itibaren ise Gazi Üniversitesi'nde çalışmaya başlamış ve burada Pedagoji Bölümünü kurmuştur. Otuz yıla yakın bir süre Pedagoji Bölümünde hocalık ve yöneticilik yapmıştır (Erdoğan, 2014).

1974 yılında Ankara'da vefat eden Kanad, hem Osmanlı Dönemi'nde hem de Cumhuriyet Dönemi'nde Türk toplumunun eğitimden kaynaklanan sorunlarına çözüm bulmaya gayret göstermiş bir eğitimcidir. Özellikle gelişmiş Batı ülkelerinde öğretim yöntem ve teknikleri ile eğitim programlarının içeriklerinin nasıl şekillendiğini tespit etmeye çalışmıştır. Ayrıca eğitimin durumu ile toplumun huzur ve refahı arasındaki ilişkiyi incelemiştir (İnce, 2010).

Halil Fikret Kanad, Türkiye'deki modern eğitimin oluşmasında ve gelişmesinde önemli katkısı olan bir eğitimcidir. Kanad, eğitimin sosyal ve kültürel işlevine vurgu yaparak bir milletin geleceğinin inşasında eğitimin önemini belirtir. Ona göre eğitim, toplumların tarihsel süreçte oluşturdukları değerleri korumak ve bunlara yeni değerler ekleyerek yeni nesillere aktarmaktır. Çocuklara ilk yaşlardan askerlik çağının sonuna kadar millî bir terbiye verilmesi önemlidir. Bu süreçte okulda kazandırılan planlı çalışma, hak ve adalet bilinci, görev ve sorumluluk değerleriyle çocukta sosyal ruhun uyanması sağlanır (Cicioğlu, 1987).

Okulların toplumsal ihtiyaçlara uygun olması gerektiği fikrini benimseyen Kanad, 1890'lardan itibaren Avrupa'da popüler hale gelen yeni okul hareketinin Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de başlamasına katkı sağlamıştır (Sağlam, 2018). Özellikle eğitimi vatanseverlik değerini destekleyen bir unsur olarak görmüş, yazdığı bazı yazılarda vatanseverlik değerinin ailede başlaması gereken bir eğitim olduğu görüşünü dile getirmiştir (Karadeniz, 2011).

Köy Enstitüleri fikrinin önde gelen savunucularından biri olan Kanad, köyün yaşam şartlarına uygun öğretmenler yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Köy Enstitüleri kurulduktan sonra da bu kurumun işleyişi konusundaki düşünceleriyle Millî Eğitim Bakanlığını desteklemiştir. Ancak daha sonra bu kurumlarda vatanseverlik düşüncesinin öğrencileri yeterli derecede benimsetilmediğinden yakınmıştır (Önder, 2012).

Halil Fikret Kanad, kaliteli bir eğitimin toplumun bireyleri tarafından ortaya çıkarılmış değerleri koruyacak nitelikte olması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda ona göre bu eğitim var olan değerlerin toplumdaki yerini güçlendirmelidir. Ayrıca eğitimin bir başka görevi de yeni değerleri topluma kazandırmaktır. Bu noktada yeni yetişen nesillere değerleri kazandırma konusunda ilk görev aileye düşmektedir. *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında bu konuya yoğun bir şekilde değinmiştir. Ona göre aile büyükleri, çocuklara değerler konusunda rol model olmalıdır. Buna ek olarak ödül ve ceza sistemlerini çocuğun değerlere olan bakışına zarar vermeyecek şekilde uygulamalıdır (Göçer, 2020).

Genel olarak eğitimin ilk başladığı ve değer eğitiminin de temellerinin atıldığı toplumsal bir kurum olan aile, alanyazında kendi başına da bir değer olarak incelemelerin konusu olması sebebiyle önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında Halil Fikret Kanad'ın özellikle değerler eğitiminde ailenin işlevine yaptığı vurgu araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın genel amacını Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşlerini tespit etmek oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Model olarak ise durum çalışması modeli seçilmiştir. Durum çalışmasında tek bir olguya ya da olaya ait verilerin sistematik bir şekilde toplanması ve toplanan veriler yardımıyla derinlemesine bir incelemenin yapılması söz konusudur. Böylelikle incelenen olgunun veya olayın tüm yönlerinin keşfedebilmesi, betimlenebilmesi sağlanabilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada da geçmişte yaşamış bir eğitimcinin belli bir konudaki görüşleri derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Verilerin Toplaması

Türk eğitim tarihinde önemli bir yeri olan bir şahsiyetin değerler eğitimiyle ilgili fikirlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada verilerin toplanması, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Eğitim bilimleri araştırmalarına konu olan çeşitli materyallerin analizinde doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı görülmüştür. Örnek olarak okullarda çeşitli durumlarda tutulması ihtiyaç duyulan tutanaklar, okullar için hazırlanan denetim raporları veya öğrencilerin herhangi bir durumla ilgili yazdıkları yazılar doküman incelemesine konu olabilir. Bu durumlara ek olarak araştırma yapılan durumun konusu veya teması ile ilgili içeriğinde veri olan gazete yazıları, kitaplar, anılar, günlükler, özel mektuplar ve süreli yayınların analizi de doküman incelemesi yoluyla yapılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman incelemesinin yoğun olarak kullanıldığı alanlardan biri de tarihî araştırmalardır. Tarihî araştırmalarda incelenen dönem ya da şahsa ait yazılı eserlerin incelenmesi söz konusudur. Dolayısıyla doküman incelemesi, tarihi ilgilendiren araştırmalar için uygundur (Karasar, 2009).

Yapılan bu çalışmada da tarihî olarak hem Osmanlı hem Cumhuriyet Dönemi'ne tanıklık etmiş bir eğitimcinin değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle verilerin toplanmasında doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitimi üzerine yazdığı yazılar incelenip bu yazılarında değerler eğitiminde ailenin işlevine ne sıklıkta yer verdiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Yapılan bu çalışmada doküman incelemesi ile toplanan veriler, betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde esas olan amaç, analiz edilen dokümandan elde edilen verileri temalara ayırmak ve sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda toplanan veriler düzenlenir, yorumlanır ve birtakım sonuçlara varılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yapılan doküman incelemesinde analiz birimi olarak "sözcük" kabul edilmiştir. Ancak her ne kadar sözcük temelli bir kodlama yapılsa da sözcükler üzerinden kodlama yapılırken aynı zamanda eş ya da yakın anlamlı sözcükler de kodlama yapılırken kullanılmıştır.

Betimsel analizin kullanıldığı çalışmalarda genel olarak temalar önceden belirlenir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk aşamasında betimsel analiz yaklaşımına uygun olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında uygulamaya başlanan sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer verilen 20 adet değer, verilerin analizinde tema olarak kabul edilmiştir. İkinci aşamada ise Halil Fikret Kanad'ın yazdığı eserlerden elde edilen bulguların hangi değere ait olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Son aşamada ise ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacılar tarafından yorumlanması ve bu bulgulardan bazı sonuçların çıkarılması işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar bu aşamada topladığı verileri anlamlandırmak, bulgular arasındaki ilişkileri

açıklamak, neden sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarmak için yorumlar yapmıştır.

Öte yandan dokümanlardan elde edilen verileri etkili bir şekilde yansıtmak için ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarabilmek için bu çalışmada doğrudan alıntılara da belirli ölçülerde yer verilmiştir. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla bu çalışmada Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne [$\text{Güvenilirlik} = (\text{Görüş birliği} / \text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı})$] göre güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. Buna göre değerler eğitimi alanında çalışan farklı iki akademisyenden uzman görüşü alınarak çalışmanın tutarlılığının artırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda görüşler, iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve aralarında görüş birliği ya da görüş ayrılığı olan kodlamalar belirlenmiştir. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği %87 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'a göre (1994), güvenilirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir. Bu çalışmada da elde edilen sonuç, güvenilir kabul edilmiştir.

Bulgular

Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşleri araştırmanın yöntem kısmında belirtilen sıra ile incelenmiştir. Yapılan bu incelemede elde edilen sonuçlar ise Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Halil Fikret Kanad'ın Ailenin İşlevine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

<i>Ailenin işlevi</i>	<i>f</i>
Dürüstlük	14
Çalışkanlık	5
Sağlıklı Olmak	3
Adil Olmak	3
Saygı	2
Sevgi	2
Vatanseverlik	2
Sorumluluk	1
Özgürlük	1
Aile Birliğine Önem Verme	-
Bağımsızlık	-
Yardımseverlik	-
Dayanışma	-
Barış	-
Hoşgörü	-
Bilimsellik	-
Duyarlılık	-
Estetik	-
Misafirperverlik	-
Temizlik	-
Toplam	34

Tablo 1'de Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşlerine dair tespit edilen bulguların sayısal dağılımı verilmiştir. Kanad'ın yazdığı metinler incelendiğinde değerler eğitiminde okulun işlevine ait toplam (f=34) bulgunun yer aldığı görülmüştür.

Bu bulguların değerlere göre dağılımı incelendiğinde, Dürüstlük (f=14), Çalışkanlık (f=5), Sağlıklı Olmak (f=3), Adil Olmak (f=3), Saygı (f=2), Sevgi (f=2), Vatanseverlik (f=2), Sorumluluk (f=1) ve Özgürlük (f=1) şeklinde sıralandığı görülmüştür. Aile Birliğine Önem Verme, Bağımsızlık, Yardımseverlik, Dayanışma, Barış, Hoşgörü, Bilimsellik, Duyarlılık, Estetik, Misafirperverlik ve Temizlik değerlerini ailenin işlevi ile ilişkilendirilmediği görülmüştür.

Halil Fikret Kanad'ın çeşitli eserlerde yer alan ve Tablo 1'de verilen değerler eğitiminde ailenin işlevine dair bazı görüşleri rastgele seçilmiş ve buna dair ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Dürüstlük

Halil Fikret Kanad, dürüstlük değerinin çocuğa kazandırılmasında aileye çok büyük görevler düştüğünü ifade etmiştir. Ona göre ailenin diğer bireylerinin dürüstlük konusunda çocuğa rol model olmaları önemli bir durumdur. Bu konu ile ilgili düşüncelerini *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında şu sözlerle dile getirmiştir: "*Çocuk terbiyesinde ailenin göz önünde bulunduracağı noktalardan bir diğeri, aileyi teşkil eden üyelerin temiz ve dürüst ahlâklı olmaları ve çocuklara iyi örnek teşkil etmeleridir.*" (Kanad, 1976). Bu konuda benzer bir düşünceyi de şu şekilde ifade etmiştir: "*Para terbiyesinde önemli noktalardan biri de ailenin çocuğa örnek teşkil edecek şekilde normal ve dürüst bir hayat yaşamasıdır.*" (Kanad, 1976). Aynı kitapta değindiği bir başka husus ise aile üyelerinin bir durumla karşılaştığında görüş birliği içinde olmaları gerektiğidir. Kanad, böyle bir fikir birliğinin sağlanmaması durumunda çocuğun dürüstlük değerini yeterince benimsemeyebileceğini belirtmiştir: "*Çocuk terbiyesinin en önemli noktalarından biri de terbiye işinde aile üyelerinin görüş ve iş birliğine malik olmamalarıdır. Terbiyede vahdet olmayışı çocuğa ikiyüzlülüğü öğrettiği gibi onu yalancılığa, hilekârlığa ve gizli iş yapmaya da alıştırrır.*" (Kanad, 1976).

Halil Fikret Kanad'a göre anne-babanın veya diğer üyelerin çocuğa rol model olmalarının yanında ona karşı dürüstlük konusunda olumsuz telkinlerden uzak durmaları gerekmektedir: "*Memuriyet hayatında eline geçen birçok fırsatlardan istifade etmediğini ve bunun için de zengin olmadığını yana yakıla anlatan bir babanın çocuğunda iş sadakati ve vazife namusu teşekkül edebilir mi? Bu misaller bize çocukların neden yalancılığa, hilekârlığa sürüklendiklerini açıkça göstermektedir.*" (Kanad, 1976).

Bir çocuğun dürüstlük değerini edinmesinin önündeki engellerden biri de çocukların çok küçük yaşlarda yalancılığa alışmasıdır. Böyle bir olumsuz durumun önüne geçilmesinde en büyük görev aileye düşmektedir: "*Çocukların ahlâki üzerinde zararlı tesiri görülen ve tedavisine çok dikkat edilmesi gereken mesele gerçek yalancılıklardır. Gerçek yalancılıklarda çocukların elemenden kurtulmak, menfaat temin etmek gibi ilgileri açık olarak görülür. Bu nevi yalanların ruhlara yerleşmesine engel olmak ailelerin en önemli görevlerindedir.*" (Kanad, 1976).

Bu hususta ailenin çocuğa rol model olması gerektiğini şu sözlerle dile getirmiştir: *“Ben küçük yaşımdan beri anamın, babamın ve öğretmenlerimin uyarması sayesinde, yalan söylememeye alışıyorum. Bundan sonra yalancılığın fenalığı hakkında edindiğim yeni fikirler ve tasavvurlarla önceden kazanmış olduğum alışkanlığımı kuvvetlendiriyorum. Neticede bende doğruluk meziyeti sabit ve istikrarlı bir hâle gelmiş olur.”* (Kanad, 1976). Rol model olma konusunda ortaya koyduğu bir başka düşünce şu şekildedir: *“Çocukların yalancı olması çok zordur. Her ailenin vazifelerinden biri çocuklar farkına varmadan yalancılığı analarından, babalarından, hizmetçilerden ve oyun arkadaşlarından öğrenirler. Doğruluğu seven ve doğruluğu uygulayan çevrelerde daima doğru ve dürüst yaşamak ve çocuğun yanında yalancı ve ikiyüzlülüğe yer vermemektir.”* (Kanad, 1976).

Kanad, *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında çocuklarda yalan söyleme davranışının ortaya çıkmasında ailenin rolünü belirgin bir biçimde vurgulamıştır: *“Yalancılığın sebepleri arasında korkunun oynadığı rolü düşünerek çocukları lüzumsuz yere gözlerini korkutmaktan çekinmelidir. Dayaktan ve şiddetli cezadan korkan çocukların birçoğu yaptığı fena hareketleri gizlemeyi tabii görür.”* (Kanad, 1976).

Bu konuda ailenin bir başka görevinin ise dürüst davranma eğiliminin çocukta alışkanlığa dönüşmesini sağlamak olduğunu söylemiştir: *“İyi alışkanlıklar sevilen hareketlerin ruhumuzda değer kazanmasına yarar. Mesela yalancı olan bir çocuğa biz: Sen yalancısın, yalan söylemekten utanmıyor musun? Dediğimiz zaman onun gerçekten utanmadığını, bu sözümüzden ruhunun sarsılmadığını görürüz. Çünkü çocukta doğruluk fazileti kök salmamış, doğruluk sevgisi kuvvetlenmemiştir.”* (Kanad, 1976).

Ailede Çocuk Terbiyesi adlı kitabının bir başka bölümünde ise çocuklara dürüstlük değerinin kazandırılması hususuna önem verilmesi gerektiğini ifade etmiştir: *“Çocuklarda doğruluk sevgisi her vesile ile kuvvetlendirilmelidir. Doğruluk ve hakikat sevgisi ahlaki karakterin cilasıdır. İnsanın vicdanını karartan ve karakterini tehlikeye sokan yalancılıkla ciddi olarak savaşmalıdır.”* (Kanad, 1976).

Çalışkanlık

Halil Fikret Kanad, çocuğa çalışkan olma bilincinin ailede aşılması gerektiğini belirtmiştir. Ona göre okul hayatında ortaya çıkan tembellik davranışında ailenin etkisi mevcuttur. *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında bu konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Okulda haylazlığı, yaramazlığı, tembelliği, intizamsızlığı ve türlü türlü terbiyesiz ve küstah hareketleriyle göze çarpan çocukların hemen hepsi evlerinde fena terbiye görmüşlerdir.”* (Kanad, 1976).

Ailede Çocuk Terbiyesi adlı kitabın bir başka bölümünde ise ödev konusuna değinmiştir. Ona göre ailenin okulda verilen ödevlerde çocuğa yardımcı olması, çocuğu tembelliğe sürüklemektedir: *“Aileler okulun çocuğa verdiği ev ödevlerini fazla yüklü ve ağır bulurlar. Çocuğa acırlar ve ellerinden geldiği kadar ona yardım ederler. Bu suretle çocuklarda kendi kuvvetiyle bir ödevi başarma, kendiliklerinden çaba ve gayret sarf etme meziyetleri bir türlü gelişmez.”* (Kanad, 1976).

Bu kitapta üzerinde durulan bir başka konu ise irade terbiyesi olmuştur. İrade terbiyesinin iş yaşamında yardımlaşmayı artıracığına dair ifadeler yer verilmiştir: “İrade terbiyesinde üzerinde durulması gereken önemli noktalardan biri de çocuğa iş zevkinin aşılması ve çocuğun istikbalde iş hayatında kendini mesut hissetmesidir. İş hayatında yardımlaşma kuvvetlenir.” (Kanad, 1976).

Ailede Çocuk Terbiyesi adlı kitapta yer alan ailede değerler eğitime dair bir başka ifade ise şu şekildedir: “Eve çocuk sabahtan akşama kadar serbesttir. Hele etrafındakileri zayıf görürse onlara istediğini yaptırır. Okulda böyle bir şey olamaz. Okulda zaman muhtelif meşguliyetlere göre taksim edilmiştir. Okul hayatında itaat esastır. Çünkü itaati emniyet altına almadan okulda disiplin kurmak mümkün olmaz.” (Kanad, 1976).

Hayat Mecmuası'nda yazdığı *Hakiki Feminizm* adlı yazıda ise Türk anne babalara, Amerikalı anne babaları örnek göstermiştir. Ona göre Türk anne babalar tıpkı Amerikalı anne babalar gibi çocuklarına iş bilincini aşılamalıdır: “Anneler ve babalar Amerikalılar gibi çocuklarına işi sevdirmelidirler. İş ne şekilde olursa olsun mukaddestir. İş sevmek, küçükten başlamak şartıyla ancak ve ancak iş yapmakla mümkündür.” (Kanad, 1928).

Sağlıklı Olmak

Halil Fikret Kanad, *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında ailelerin eğitim ortamlarının çocuk sağlığını olumsuz etkilediği fikrine karşı çıkmıştır: “Ailelerin fikrine göre okullar, bulaşıcı hastalıkların yuvasıdır. Bu, okulların kayıtsızlığı değil, ailelerin kayıtsızlığını gösterir. Evde hasta olan bir çocuğu iyileşir iyileşmez hemen okula gönderen ailedir. Ailelerden birçoğu doktorların sözlerini iyice dinleseler birçok tehlikelerin önüne geçilebilir.” (Kanad, 1976).

Bu duruma dair görüşlerini kitabın ilerleyen bölümlerinde şu şekilde ifade etmiştir: “Bazı korkak analar, bulaşıcı bir hastalığa yakalanacağından korkarak çocuklarını ana okuluna göndermek istemezler. Anaların bu itirazı doğrudur. Lâkin herhangi bir bulaşıcı hastalığa tutulmanın mı yoksa ilk yaşlarda hatalı bir terbiye görmenin mi daha tehlikeli olduğunu düşünmek lazımdır.” (Kanad, 1976).

Kitabın başka bir bölümünde ailelerin çocukları temiz hava ile buluşturmasının çocuk sağlığı üzerindeki etkisine değinmiştir: “Temiz havanın yemek içmek kadar ehemmiyetli olduğunu düşünerek çocuğu oynatmalı, gezdirmeli ve pis havahı odalarda yaşatmamalıdır.” (Kanad, 1976).

Adil Olmak

Kanad, *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında adalet temasına değinmiştir. Ona göre anne ve babanın çocukları ile ilgili durumlarda adaletli davranması önemlidir: “Çocuklara doğru yolu gösterirken emirlerimiz adil ve az olmalıdır. Sık sık ve devamlı emirler altında yaşamaya mahkûm olan çocukların iradeleri zayıflar.” (Kanad, 1976). Cezanın adil olduğunu gören bir çocuğun verilen bu cezaya karşı çıkmaktan

çekineceğini belirtmiştir: “Cezaların adil olduğunu takdir eden çocuk lüzumsuz yere dik kafalılık ve itaatsizlik etmekten çekinir.” (Kanad, 1976).

Bu kitapta kendi nefesine düşkün olan çocukların adalet duygusunun gelişmeyeceğini ifade etmiştir: “Kendi nefesine fazla düşkün olan ve kendi menfaatini her şeyden üstün tutan bir çocuk paraya düşkün olur, eline para geçince hemen bakkala koşarak birçok şeyler satın alır ve aldıklarını kendi başına yer, büyüyünce ötekinin berikinin hakkını çiğnemeyi tabii görür.” (Kanad, 1976).

Kanad, kitabın bir başka bölümünde adalet değerinin eğitimi konusunda bir de yöntem önermiştir: “Hayatımda muhtelif zamanlarda hakkı cesaretle savunacak olursam bende hakseverlik alışkanlığı husule gelir. Bu hakseverliğin iyiliği ve insanlık hayatındaki önemi hakkında yeni birtakım tasavvurlarla ve fikirlerle perçinlenecek olursa o zaman hakseverlik meziyeti ben de istikrarlı bir hâl almış olur.” (Kanad, 1976).

Sevgi

Yazar, *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında aile içinde çocuklara sevgi gösterilirken dikkatli olunması gerektiğine değinmiştir: “Aileleri birçok hatalı hareketlere sürükleyen sebeplerden biri de çocuklara karşı gösterilen sevginin kör olmasıdır. Sevgi ve itimadın terbiyede büyük kıymeti vardır. Zira terbiyecilerle çocuğun karşılıklı sevgi ve itimat hisleri terbiye işlerini son derece kolaylaştırır.” (Kanad, 1976).

Vatanseverlik

Halil Fikret Kanad'a göre vatanseverlik hissiyatının çocuklara aşılması gereken ilk yer ailedir. Aile, çocuğa vatan topraklarını anlatmaktan ve güzelliklerini yaşatmaktan sorumludur. *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında bu fikirlerini şu sözlerle ifade etmiştir: “Müşterek vatan hissi bizde millî bilinci uyandıran bir diğer etkidir. Çocuklara ilk vatan sevgisini aşılayan yuva ailedir. Vatan sevgisi, vatani tanımakla, onun türlü güzelliklerini yaşamakla teşekkül eder.” (Kanad, 1976). Ailenin vatan topraklarını tanıtmaya konusunda bazı yöntemler önermiştir. Örneğin özellikle büyük şehirlerde yaşayan aileler, çocuklarını kırlara götürmek suretiyle çocuklara doğa sevgisini kazandırmalıdır. Ona göre doğa sevgisi çocuğun vatan sevgisi kazanmasını destekleyen bir unsurdur: “Büyük şehirlerde yaşayan aileler senenin muhtelif zamanlarında kır gezintisine çıkmalı, çocuk kırlarda istediği gibi hoplamalı, çiçek toplamalı, sağa sola koşmalı ve arkadaşlarıyla oynamalıdır. Bu izlenimler damla damla çocuğun ruhunda birikir ve ilk vatan sevgisi ruhuna yerleşir kalır.” (Kanad, 1976).

Muasır Terbiye Ülküleri ve Terbiyede Yenilikler adlı kitabında ise ailelerin çocuklarına alçakgönüllü olmayı telkin etmemesinin onlarda halk düşmanlığına yol açtığını ifade etmiştir. Bu yanlış eğitimin dolaylı yoldan vatanseverlik değerine zarar verdiğini belirtmiştir: “Bugünkü ailelerde çocuklara kibir, anne hodbinliği, halk düşmanlığı ve çocuk hayatından uzaklık gibi fenalıklar aşılanmaktadır.” (Kanad, 1934).

Sorumluluk

Kanad, *Ailede Çocuk Terbiyesi* adlı kitabında gençlerin sorumluluk bilincini kazanma süreçleri üzerinde durmuştur. Ailelerden gençlere sorumluluk ve görevler vererek onlara özgüven aşılmasını istemiştir: “Gençleri yavaşça kendi kendini idareye alıştırmalıdır. Aileler çocuklara sorumlu görevler vermeli ve onların yapılmasını kendilerinden istemelidir.” (Kanad, 1976). Ona göre aileler, sorumluluk değerinin eğitimine çocuk henüz çok küçükken çocuklarına yemeği kendi kendine yemesini öğreterek başlamalıdır: “Mümkünse çocuğun ağzına kendi elinizle yemek vermeyiniz, kendisinin yemesine çalışınız. Sağa sola dökmesi, elbiselerini kirletmesi, mühim değildir. Zamanla bunun önüne geçilebilir; fakat başkası tarafından ağzına yemek verilmesinden kolay kolay vazgeçilmez.” (Kanad, 1976).

Özgürlük

Ailede Çocuk Terbiyesi adlı kitabında ailelerin çocukları korku ortamında yetiştirmesinin zararlarını ifade etmiştir: “Aileler, korkunun çocuk ruhunda ne büyük zararlar yarattığını bilseler böyle tehlikeli bir vasıttan faydalanmayı akıllarına bile getirmezler. Korkak insan, hiçbir zaman fikirlerini rahat ve serbest söyleyemez ve bu yüzden de şahsiyet ve karakter sahibi olamaz.” (Kanad, 1976). *Muası Terbiye Ülküleri ve Terbiyede Yenilikler* adlı kitabında ise çocukların yaratılış özelliklerine uygun bir eğitim vermek gerektiğini belirten Kanad, aile içindeki eğitimin özgürlükçü bir yapıda olması gerektiğini ifade etmiştir: “Biz çocuklara kendi düşüncelerimize göre şekil veremeyiz. Çocukları Allah’ın elinden geldiği gibi kabul etmeli ve onları öylece sevmeliyiz. Onlara iyi terbiye vermekle beraber birçok müsaadelerde bulunmalıyız.” (Kanad, 1934).

Terbiye Sosyolojisi adlı kitabında ise ailede demokratik bir eğitim almayan çocukların okullarda alacağı demokrasi eğitimine uyum sağlamakta zorluk çekeceğini belirtmiştir: “Ailede sıkı ve otoriter bir terbiyeye tabi tutulan çocuklar demokrasi terbiyesine kolayca intibak edemezler. İngiltere ve Amerika’da öğrencilerin kendilerini idare etmeleri gayet kolaydır. Bizde tavsiye edilecek şekil serbestliğe azdan başlamak ve demokrasi terbiyesini yavaş yavaş genişletmektir.” (Kanad, 1958).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde toplumdaki pek çok kesim, kötüye giden duruma müdahale etmek istemiştir. Aydınlar, askerler ve gazetecilerin toplumu vatanın korunması hususunda bilinçlendirmeye çalıştığı bilinmektedir. Toplum bilinçlendirmeye çalışan bu gruplara eğitimciler de dâhil edilebilir. Bu dönemdeki eğitimcilerin vatanseverlik konusunda toplumsal bilincin oluşması için gayret gösterdikleri bilinmektedir. Ayrıca bu eğitimciler, kötüye giden durumun düzelmesinin eğitimin iyileştirilmesinden geçtiği düşüncesinde birleşmişlerdi. Bu amaç doğrultusunda Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde eğitime dair yayımlanan dergi, kitap ve gazete yazılarında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu artış, aynı zamanda eğitime dair pek çok eksikliğin ve konunun tartışılabilir hale gelmesini sağlamıştır. Özellikle II. Meşrutiyet Dönemi, daha

önce tartışılması mümkün olmayan konuların tartışıldığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Bu dönemde öğretmen eğitimi, okul binalarının durumu, kız çocuklarının eğitimi, okul öncesi eğitim ve yükseköğretim gibi konular tartışmaya açılmıştır. Ortaya çıkan tartışmalar, daha sonra Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim alanında yapılan yeniliklere temel oluşturup örnek teşkil etmiştir.

Bu anlayışın Cumhuriyet kurulduktan sonra da devam ettiği görülmektedir. Yeni kurulan ülkeyi ileriye götürmek için eğitime önem vermek gerektiği anlayışı bu döneme hâkim olmuştur. Fakat her iki dönemde de eğitimcilerin eğitimin iyileştirilmesi hususunda değindikleri alt başlıklar ise öğretmen, okul, aile ve çevre eğitimi başlıklarıdır. Bu çalışmada ise bu alt başlıklardan aile başlığına odaklanılmıştır. Yapılan çalışmada, Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin işlevine ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Halil Fikret Kanad, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden Cumhuriyet'e giden süreci görmüş bir eğitimcidir. Bu nedenle hem Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde eğitime dair yaşanan tartışmaların içinde olmuş hem de Cumhuriyet Dönemi'nde bu tartışmaların neticesinde hayata geçen bazı eğitim uygulamalarında planlamacı rolünü üstlenmiştir. Onun değerler eğitiminin herhangi bir yönü ile ilgili fikirleri bu açıdan önem kazanmaktadır. Yapılan bu çalışmada görülmüştür ki Halil Fikret Kanad, eserlerinde değerler eğitimine geniş yer ayırmış bir eğitimcidir. Aynı zamanda çocuğun değer edinim sürecinde en büyük görevin aileye düştüğünü düşünmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgular, Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitiminde ailenin büyük bir rolü olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Bu bulgular Uygun'un (2022) çalışmasındaki bulgular ile örtüşmektedir. Uygun (2022), Cumhuriyet'in kurucu kadrosu tarafından uygulanan eğitim politikasının temelinde millet olma bilincini sağlayacak değerlerin bireylere kazandırılması olduğunu belirtmiştir. Bu kadroya göre böyle bir amaca ulaşmak için aile, okul, toplum ve devletin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Bu unsurların ortak amaçlar doğrultusunda çalıştığı bir eğitim modeli geliştirmenin önemine değinen bu kişilerden biri de Halil Fikret Kanad'dır. *Milliyet İdeali ve Topyekûn Millî Terbiye* adlı kitabında ailenin değerler eğitimindeki yerini vurguladığı görülmektedir.

Karadeniz'in (2011) çalışmasındaki bulguların bu çalışmadaki bulgular ile örtüştüğü görülmektedir. Karadeniz, Kanad'ın çocuğun toplum içinde sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesinde aileye büyük görev düştüğü fikrinde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca vatansızlık eğitiminin temelini ailede atıldığını, bu nedenle aile kurumuna bu açıdan büyük önem verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Hatta bu konudaki fikirlerinde eserleri üzerinde bilimsel çalışma yaptığı Pestalozzi'den etkilendiği Karadeniz'in (2011) çalışmasında ifade edilmiştir. Karadeniz (2011), Halil Fikret Kanad'ın değerler eğitimi hususunda ailenin yerini çok fazla önemseydiğini belirtmiştir. Ona göre Kanad, şehirlerde yaşayan ailelerin özellikle uygun mevsimlerde çocuklarını kır gezintisine

çıkarmalarını istemiştir. Bu tür gezintilerin çocuklardaki vatanseverlik duygusu olumlu bir etki oluşturduğunu düşünmektedir.

İnce (2010) de çalışmasında Kanad'ın ailede verilen eğitim ile değerler eğitimi arasında sıkı bir bağ olduğu fikrine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmaya göre Kanad, neredeyse eserlerinin tamamında aile kurumunun değerler eğitimi üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görüşünü savunmuştur.

Güçlü'nün (2013) yaptığı çalışmadaki bulgular da bu çalışmanın bulguları ile örtüşen diğer bulgulardır. Güçlü'ye (2013) göre Kanad, okul ile okul dışı etkenlerin değerler eğitimi hususunda benzer içeriklere sahip olması gerektiği fikrindedir. Okul dışı etkenlerin en önemli olanı ise ailedir. Eğer değerlerle ilgili okulda anlatılan içerikler ile ailede verilen eğitim uyuşmazsa öğrencilerin değerleri benimsemesini zorlaştıracağını düşünmektedir.

Göçer'in (2020) çalışmasındaki bulgularda bu çalışmadaki bulguları desteklemektedir. Göçer'e (2020) göre Kanad, toplumun ortak hedefler doğrultusunda birleşip bir millet meydana getirebilmesi için temel ihtiyacın eğitim olduğunu düşünmektedir. Bu konuda en büyük görevin ailelere düştüğü fikrindedir.

Alp'in (2018) çalışmasındaki bulgular da yapılan bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Alp'e (2018) göre Halil Fikret Kanad, yalnızca kız çocuklarına mahsus olan ve amacı ev hanımı yetiştirmek olan bir okula ihtiyaç olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Halil Fikret Kanad'ın eserlerinde değerler eğitimi temelinde ailenin işlevi ile en çok ilişkilendirdiği değer dürüstlük değeri olmuştur. Kanad, ailedeki diğer bireylerin dürüstlük hususunda çocuğa rol model olmaları gerektiğini belirtmiştir. Kanad, aile üyelerinin dürüstlük konusunda rol model olmasının yanı sıra çocuklara karşı bu konuda olumsuz telkinlerden uzak durulması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca aile bireylerinin bir olay ile karşılaştıklarında ortak bir tepki vermesinin önemini vurgulamıştır. Kanad, fikir birliğinin sağlanmaması durumunda çocuğun dürüstlük değerini yeterince benimsemeyebileceğini belirtmiştir.

Kanad'ın dürüstlük değeri ile ilgili olarak üzerinde durduğu konulardan biri de çocuklarda görülen yalan söyleme alışkanlığıdır. Ona göre bir çocuğun dürüstlük değerini edinmesinin önündeki engellerden biri de çocukların çok küçük yaşlarda yalancılığa alışmasıdır. Çocuğun yalan söyleme alışkanlığının önüne geçilmesinde en büyük görev aileye düşmektedir. Gerçekte bir çocuğun yalan söyleme alışkanlığı edinmesi oldukça zordur. Aile içindeki bireylerin iyi bir rol model olamaması veya bu bireylerin yanlış davranışları çocuğu yalan söylemeye sevk eder. Aile, dürüst davranma eğiliminin çocukta alışkanlığa dönüşmesini sağlamakla yükümlüdür.

Halil Fikret Kanad'ın ailenin işlevi ile en fazla ilişkilendirdiği değerlerden biri de çalışkanlıktır. Kanad, çocukların okulda arzu edilen derecede çalışkan bir öğrenci olmamasının

temelinde aile etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Çocuğa çalışkan olma bilinci öncelikli olarak ailede aşılmalıdır. Kanad, bu konuda Türk anne babalara, Amerikalı anne babaları örnek göstermiştir. Ona göre Türk anne babalar, tıpkı Amerikalı anne babalar gibi çocuklarına iş bilincini aşılmalıdır. Bu bağlamda en çok eleştirdiği durumlardan birisi ailenin okulda verilen ödevlerde çocuğa yardımcı olmasıdır. Bu durumun çocuğu tembelleğe sürüklediğini belirtmiştir.

Adalet değeri de Kanad'ın ailenin işlevi ile ilişkilendirdiği değerlerden biridir. Ona göre anne ve babanın çocukla ilgili bir olay ile karşı karşıya geldiklerinde adaletli bir karar almaları önemlidir. Çünkü cezanın adil olduğunu gören bir çocuğun verilen cezaya karşı çıkmaktan çekineceğini ifade etmiştir. Ayrıca Kanad'ın adalet değerini irade eğitimi ile ilişkilendirdiği görülmektedir. İrade sahibi olmayan, nefsine düşkün olan çocukların adalet duygusunun gelişmeyeceğini ifade etmiştir. Bu fikirlere ek olarak Kanad, çocukta adeletli olma fikrinin gelişebilmesi için ona hayatının her döneminde ailesi tarafından hakkını savunabilme imkanının verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kanad'ın ailenin işlevi ilişkilendirdiği bir başka değer ise vatanseverliktir. Ona göre vatanseverlik hissiyatının çocuklara aşılması gereken ilk yer ailedir. Aile, çocuğa vatan topraklarını anlatmaktan ve güzelliklerini yaşatmaktan sorumludur. Ayrıca ailenin vatan topraklarını tanıtmaları konusunda bazı yöntemler önermiştir. Örneğin özellikle büyük şehirlerde yaşayan aileler, çocuklarını kırlara götürmek suretiyle çocuklara doğa sevgisini kazandırmalıdır. Ona göre doğa sevgisi çocuğun vatan sevgisini kazanmasını destekleyen bir unsurdur.

Eserlerinde ailenin işlevi ile ilişkilendirdiği değerlerden biri de sorumluluk değeridir. Özellikle gençlerin sorumluluk bilincini kazanma süreçleri üzerinde duran Kanad, ailelerden gençlere sorumluluk ve görevler vererek onlara özgüven aşılmasını istemiştir. Ona göre aileler, sorumluluk değerinin eğitimine çocuk henüz çok küçükken çocuklarına yemeği kendi kendine yemesini öğreterek başlamalıdır.

Ailede demokratik bir eğitim almayan çocukların okullarda alacağı demokrasi eğitime uyum sağlamakta zorluk çekeceğini belirten Kanad, aile içindeki eğitimin özgürlükçü bir yapıda olması gerektiğini ifade etmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular neticesinde ileriki bir dönemde yapılabilecek olan çalışmalara yön göstermesi bakımından bazı öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Bu çalışma 2005 yılında yürürlüğe konan Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı'nda yer alan 20 değer ile sınırlandırılmıştır. Halil Fikret Kanad'ın eserleri, farklı değerler üzerinden incelenebilir. Buna benzer çalışmalar ile bu konuda daha geniş boyutlarda bir sonuca ulaşılabilir.
2. Osmanlı son döneminde veya Cumhuriyet döneminde yaşamış başka eğitimcilerin eserleri de bu yöntemle değerler eğitiminde ailenin işlevi açısından incelenebilir.

Kaynaklar

- Akın, Z. & Öztürk, E. (2021). Değerler eğitimi sürecinde okul-aile işbirliği: bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 73-112. <https://doi.org/10.34234/ded.912583>
- Alp, H. (2018). Halil Fikret Kanat'ın Muallimler Mecmuasında yayınlanmış iki yazısı: Mekteplerimizin yeni teşkilatı hakkında I- II. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 17(34), 337-358. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/606178> sayfasından erişilmiştir.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pegegog/issue/22592/241313> sayfasından erişilmiştir.
- Altunya, N. (2006). *Gazi orta öğretmen okulu ve eğitim enstitüsü*. Gazi Üniversitesi.
- Arslan, A. & Ulaş, A. H. (2021). Değer odaklı aile eğitim programına yönelik ebeveynlerin çocuklarının kazanmalarını istedikleri kök değerlerin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 63-78. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbyy/issue/63279/857482> sayfasından erişilmiştir.
- Ateş, Ö. T. (2017). Türkiye'de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 41-60. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/37287/430469> sayfasından erişilmiştir.
- Biçer, B. (2017). Etik ve estetik değer kazanımlarının felsefe dersi öğretim materyalleri ve öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 87-96. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/539857> sayfasından erişilmiştir.
- Cicioğlu, H. (1987). *Halil Fikret Kanat: Cumhuriyet Dönemi eğitimcileri*. UNESCO.
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramının etkililiği* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Emiroğlu, B. (2017). Değerler eğitiminin gençlerin sağlıklı sosyalleşmelerine etkisi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2(3), 115-126. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398448> sayfasından erişilmiştir.
- Engin, M. (2022). Türkiye'de aile yapısının dönüşümü: sorunlar ve beklentiler. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 123-136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jswrpub/issue/66315/1038253> sayfasından erişilmiştir.
- Erdoğan, İ. (2014). Milli Eğitim Bakanlığı sisteminin kuvvetler ayrılığında kuvvetler birliğine doğru dönüştürülmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 329-340. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/698107> sayfasından erişilmiştir.

- Fidan, N. K. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: Nitel bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388. <https://doi.org/10.9761/JASSS796>
- Genç, M. F. (2013). Öğretmenler gözüyle ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde değerler eğitimi. Etüt.
- Göçer, Ş. N. (2020). Glokal liderlik özellikleri: Halil Fikret Kanat örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(1), 51-57. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1139140> sayfasından erişilmiştir.
- Gömlüksiz, M. N. (2007). Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları: Elazığ ili örneği. R. Kaymakcan vd. (Ed.), *Okul ve değerler içinde* (s. 727-633). Değerler Eğitimi Merkezi.
- Gömlüksiz, M. N. & Kılınç, H. H. (2015). Ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri beklentileri ve önerileri. *Researcher: Social Science Studies*, 3(2), 35-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/researcher/issue/66622/1042376> sayfasından erişilmiştir.
- Güçlü, M. (2013). Cumhuriyetin öncü eğitimcilerinden Dr. Halil Fikret Kanad'ın süreli yayınlarda yayımlanan yazılarının değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8(11), 113-129. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/269548> sayfasından erişilmiştir.
- Güçlü, M. (2015). Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılan araştırmalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 720-732. <https://doi.org/10.17719/jisr.20153813681>
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. Ötüken.
- İnce, R. (2010). *Halil Fikret Kanad'ın hayatı eserleri ve eğitim anlayışı* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kanad, H. F. (1928). Hakiki feminizm. *Hayat Mecmuası*, 4(92), 269-270.
- Kanad, H. F. (1934). *Muası terbiye ülküleri ve terbiyede yenilikler*. Marifet.
- Kanad, H. F. (1958). *Terbiye sosyolojisi*. Yeni Matbaa.
- Kanad, H. F. (1976). *Ailede çocuk terbiyesi*. Milli Eğitim.
- Karadeniz, Ç. (2011). *Halil Fikret Kanad'ın düşüncesinde milliyet ideali* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kaymakcan, R. & Meydan, H. (2011). Din kültürü ve ahlak bilgisi programları ve öğretmenlerine göre değerler eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 29-55. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/302458> sayfasından erişilmiştir.
- Kurt, T. & Koyuncu, M. (2023). Yükseköğretimde akademisyenlerin değer eğitimi algıları: Din Eğitimi Anabilim Dalı özelinde fenomenolojik bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 21(45), 63-100. <https://doi.org/10.34234/ded.1232671>

- Kurudayıoğlu, M. & Çakıcı, E. (2013). Türk edebiyatı dersinin öğretiminde değerler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 41-57. <https://www.anadiliegitimi.com/tr/download/article-file/14864> sayfasından erişilmiştir.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. b.). Sage.
- Önder, M. (2012). *Toplumsal değişim sürecinde düziçi köy enstitüsü* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Pala, A. (2011). The need for character education. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 3(2), 23-32. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/257330> sayfasından erişilmiştir.
- Sağlam, E. & Genç, S. Z. (2015). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlerin kazandırılması sürecinde karşılaşılan güçlüklerin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 106-118. http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/11..ersin_saglam.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Sağlam, M. (2018). Türkiye’de sosyoloji ve eğitim sosyolojisinin gelişimi. N. Avcı & Y. Erjem (Ed.), *Eğitim sosyolojisi içinde* (s. 75-114). Lisans.
- TDK. (2011). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- Tosun, Y. & Kozikoğlu, İ. (2023). İlkokulda değerler eğitimini zorlaştıran faktörler ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 21(46), 377-397. <https://doi.org/10.34234/ded.1310462>
- Uygun, S. (2022). Halil Fikret Kanad’ın milliyet ideali ve topyekûn millî terbiye. *Liberal Düşünce Dergisi*, 27, 85-107. <https://doi.org/10.36484/liberal.1121692>
- Yaşaroğlu, C. (2016). Cooperation and importance of school and family on values education. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 1(2), 109-114.
- Yaylacı, A. F. & Beldağ, A. (2018). Değerler eğitimi ve güncel tartışmalar: gazete haberlerine ilişkin bir eleştirel söylem analizi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 139-155. <https://doi.org/10.19126/suje.382369>
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522. <https://dergipark.org.tr/pub/tubar/issue/16960/177116> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Extended Summary

From the earliest known periods of human history until today, some written and oral rules have emerged in society to regulate social life. These rules are important for societies to continue their existence because they’re the protectors of individuals’ rights and freedoms. This is an important

factor in ensuring social peace and it also contributes to the survival of that society. Factors that determine the oral and written rules that contribute to this social peace are religious beliefs, traditions, customs, cultural and historical heritage. (Yaylacı and Beldağ, 2018). As humans are social beings, they have to obey some rules in society. These rules are called values (Genç, 2013). Developing a single definition for the concept of value is very difficult due to the nature of social sciences. Therefore, it is possible to find different definitions of this concept in literature. For example, Erol Güngör stated that values consist of the combination of an individual's perception, emotion, thought and knowledge and defined them as the belief that something is desirable or undesirable (Güngör, 2010). According to another definition, values are political or social teachings or religiously based behavior, rules or values adopted by society. Today, the importance given to values education has increased. This importance supports the idea that values are teachable and learnable phenomena. In the past, it was possible to transfer value through experience in daily life. Younger ones would take the elder ones' correct behaviour as models. Thus, value transfer would be achieved. However, nowadays, there are a lot of negative mechanisms and developments that affect children's perception of value in their minds. Consequently, the transfer of values to newer generations is too valuable to be left to mechanisms that cannot be controlled (Gömleksiz, 2007).

In this research, which aims to determine Halil Fikret Kanad's views on the function of family in values education, qualitative research approach was used. The case study model was chosen as the model. The data was collected using the document analysis method in accordance with the qualitative research approach (Yıldırım and Şimşek, 2013). In this study, it was deemed appropriate to use document review method to collect data. Throughout the study, Kanad's studies on values education were examined and it was tried to determine how often he included the function of family in values education. In the document analysis, "word" was accepted as the unit of analysis. However, despite performing lexically-based coding, synonyms and near-synonymous words were also incorporated into the coding. The data collected through document analysis were analysed using the descriptive analysis approach. The main purpose of descriptive analysis is to divide and present the data obtained from the analysed document into themes. In accordance with this purpose, the collected data are organized, interpreted and some conclusions are reached (Yıldırım and Şimşek, 2013). In the studies using descriptive analysis, themes are generally determined in advance. In this context, in the first stage of this study, 20 values in the Social Studies Curriculum which was started to be implemented by the Ministry of Education in 2005, were accepted as themes. In the second stage, it was tried to determine the value of the findings obtained from Kanad's work. In the final stage, the findings described and presented in detail were interpreted by the researcher and some conclusions were drawn from these findings. At this stage, the researcher made interpretations to understand the

collected data, to explain the relationships between the findings, to establish cause and effect relationships, and to draw some conclusions from these findings.

Halil Fikret Kanad was an educator who witnessed the transition from the last periods of the Ottoman Empire to the Republican Era. Thus, he was both involved in the discussions about education in the last periods of the Ottoman Empire and played the role of planner in some of the educational practices implemented as a result of these discussions in the Republican Era. His ideas about any aspect of values education gain importance in this regard.

In this study, it was seen that Kanad was an educator who devoted a wide space to values education in his works. Furthermore, he thought that the biggest responsibility in the child's value acquisition process fell on the family. These findings are in accordance with the findings from Uygun's (2022) studies. Uygun (2022) stated that the basis of the education policy implemented by the founding people of the Republican Era was to provide individuals with the values that would ensure the awareness of being a nation. According to this founding people of the Republic, to achieve such a goal, family, school, society and government should act together. Additionally, the findings in Karadeniz's (2011) study appear to coincide with the findings in this study. Karadeniz (2011) states that Kanad is of the opinion that family has a great responsibility in nurturing children into healthy individuals within society. He also thinks the foundation of patriotic education is laid in the family, thus, great importance should be given to the family institution in this respect. It was stated in Karadeniz's (2011) work that his ideas on this subject were influenced by Pestalozzi, whose works were searched by him. Karadeniz (2011) stated that Kanad gave great importance to the place of family on values education. According to him, Kanad wanted families living in cities to take their children on countryside trips, especially during suitable seasons. He thought that such excursions had a positive effect on children's sense of patriotism.

In Kanad's work, the value he attached to the function of family the most, on the basis of values education, was honesty. He indicated that family members should be good role models to their children regarding honesty and also stated that negative suggestions on this issue should be avoided towards children. Another value Kanad attached to the function of family the most was industriousness. Kanad said the reason why children were not as hard-working at school was due to family influence. The awareness of industriousness should be instilled in the child primarily in the family. Kanad cited American parents as an example to Turkish parents in this regard. According to him, Turkish parents should instill business awareness in their children, just like American parents do. In this context, one of the situations he criticized most was the family helping the child with homework given from school, as it led the child to laziness. The value of justice was also another value Kanad associated with the function of the family. To him, it was important for parents to make fair

decisions when they faced with a situation regarding their child because he stated that a child who saw that the punishment was fair would hesitate to oppose it. Additionally, it was seen that Kanad associated the value of justice with willpower training. He stated that children who did not have willpower and were self-indulgent would not develop a sense of justice. Another value Kanad associated with the function of the family was patriotism. According to him, the first place where the feeling of patriotism should be instilled in children was the family. The family was responsible for explaining the homeland and making the child experience its beauties. He also suggested some methods for families to introduce their homeland. For example, families, especially those living in big cities, should instill a love of nature in their children by taking them to the countryside. According to him, love of nature was an element that supported the child's acquisition of love for the homeland.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hâle getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğerk kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel finans çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir.